

משנה ראון שלמה

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל רבינו שלמה בארי שליט"א

פרשת וזאת תשפ"ז 262

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו, ב"קו הינוקא" 03.550.2228

פנינים על הפרשה

וגם הקימות

וְגַם הַקְּמוֹתַי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתֵת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרֵיהֶם אֲשֶׁר גָּרוּ בָּהּ, וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִידִים אֹתָם וְאָזְכֹר אֶת בְּרִיתִי (ו, ה-ה). ביארו האלשיך (ו, ה-ה) והפנים יפות (ו, ד) שבמה שאמר הקב"ה **'לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם אשר גרו בה'**, רימז שבזמנו הגיע זמן ישראל לצאת ממצרים, על אף שלא חלפו ארבע מאות שנות גזרת ברית בין הבתרים, שהרי לא נשבעתי לתת הארץ לזרע האבות לבד, אלא גם להם בעצמם, ובאמת עדיין לא נתקיימה הבטחתי זו וישבו בה האבות עד ירידתם למצרים כ'ארץ מגוריהם אשר גרו בה', שהיו רק כגרים בארץ, אם כן בודאי החל חשבון ארבע מאות שנות הגרות משנולד יצחק אחר ברית הבתרים, וכבר שלמו, וכמובא כל זה בתנחומא (שמות ד) ובפרקי דרבי אליעזר (פרק מח) ובסדר עולם רבה (פרק א, ג), וכן הביא בילקוט שמעוני (פ' בשלח רמז רמא) ממדרש ויושע (אוצר מדרשים ח"א עמוד קמח).

וגם אני שמעתי

וטעם שני אמר על כך הקב"ה **'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם'**, ולא אמר **'עבדו בהם'**, לרמז ששמע נאקתם מתוך שהיו המצריים **מעבידים ומשעבדים** אותם יותר משגזר עליהם בברית בין הבתרים, ולכך **'ואזכור את בריתי'**, שמדלג אני על חשבון הקץ, כי מעלה אני עליהם כובד העבודה שנשתעבדו בזמן מועט תמורת אורך זמן שנות הקץ, וכמו שדרשו בשמות רבה (טו, א) שאמר על כך הקב"ה **'קומי לך רַעֲיָתִי יָפְתִי וְלֹכִי לך, כי הנה הסתיו עבר'** (שה"ש ב, י-יא), וביאר היפה תואר (שם) שאמר בזה הקב"ה שמפני שהיה השעבוד קשה מאד כסתיו לכן הספיק להם הזמן שעבר, והוא כמו שביאר הבינה לעתים (דרוש כה) שחיפש הקב"ה סיבות ותחבולות לקצר אריכות זמן הגלות אחר שראה שלא יעמדו בה ישראל, ולכך העמיק בעצתו לתועלתם שיוסיפו המצריים לצערם יותר מהראוי, בכדי שמתוך כובד השעבוד יתקרב קיצם, ועל כך אמרו בשיר השירים רבה (ב, יט) שאמר אז משה לישראל **'קול דודי הנה זה בא'**, שחפץ הקב"ה לגאול אתכם, ולכן אינו מביט בחשבון שנות קצכם והוא **'מדלג על ההרים'** (שה"ש ב, ח).

לתת להם את ארץ כנען

ובמה שאמר הקב"ה שהיתה בריתו **'אתם לתת להם את ארץ כנען'** רמז לסך השנים בהם זכו לבסוף לעיקר תכלית ירושת הארץ, היא בנין בית

המקדש (רש"י תענית יז ע"א ד"ה 'דבעי'), וכענין שרמזו בעל הטורים (ו, ד) והפענח רזא (ד, ו) ורבינו שמשון בספר הגימטריאות (ש"ך עה"ת סוף פ' וארא) בתיבת **'לתת'** העולה כמנין **ארבע מאות ועשר** השנים שעמד מקדש ראשון עם **ארבע מאות ועשרים** השנים שעמד מקדש שני (יומא ט ע"א). ובספר שירי מנחה (פ' וארא) הוסיף ורמז עוד במה שאמר הקב"ה **'הקימותי את בריתי אתם לתת'**, שתיבת **'אתם'** עולה כמנין **ארבע מאות וארבעים** ואחת השנים שהיו מכיבוש משה את עבר הירדן, בשנה שקדמה לכניסתם לארץ, עד לבנות שלמה את מקדש ראשון. ובתיבות **'ארץ כנען'** רימז הקב"ה למשה שיהיה הדבר בעוד **ארבע מאות ושמונים** ואחת שנים מאותו יום העולים כמנין **'ארץ כנען'**, שהרי אמר לו זאת הקב"ה שנה אחת לפני צאתם ממצרים, ומצאתם ממצרים עד שבנה שלמה מקדש ראשון היו ארבע מאות ושמונים שנה (מלכים א' ו, א), ויחדיו עולים הם כמנין **'ארץ כנען'**.

שמחנו כימות עינתנו

והחתם סופר (ו, ד) רמז בשנות גזרת השעבוד שהיו כנגד שנות ישיבת ישראל בארץ בכיבוש יהושע ובעליית עזרא. כי בנוסף לשני טעמים אלו על אשר באה אז זמן גאולת ישראל ממצרים, אם מפני חשבון גרות אבותינו בארץ לא להם, ואם מפני קושי השעבוד, כתבו הזרע ברך (כפ' בא שני, ובפ' כי תשא שני) והפרשת דרכים (בדרוש ה) טעם נוסף לזה, שאחר שמתוך עינוי השעבוד פרו רובו ישראל במצרים שלא כדרך הטבע, כמו שאמרו במסכת סוטה (דף יא ע"א) ובתנחומא ישן (שמות ח), לכך נולדו להם בשנים מועטות סך כל הנשמות שגזר עליהם השעבוד, ובוז דילג להם הקב"ה על חשבון שנות הקץ וגאלם שלא בזמנם. ואחר שבעבור כל אחד משלושת טעמים הללו עלה החשבון לישראל כארבע מאות שנות גלות ושעבוד, אם כן בצירוף שלושתם יחדיו נחשב להם כאילו היו **אלף ומאתיים** שנים, ועוד נוספו לחשבון הגלות **שלושים** השנים שמברית בין הבתרים עד לידת יצחק, שתלולים ועומדים היו אם יעשו ישראל תשובה ולא יצטרכו להם, כמובא במכילתא (פ' בא מס' דפסחא יד) וכמו שביאר הרמב"ן (שמות יב, ט), ועוד נוספו להם **ארבעים** השנים בהם נטלטלו במדבר בארץ לא להם, מקום נחש שרף ועקרב (דברים ח, טו), ובצירוף הכל עולה החשבון כאילו היו בגלות **אלף ומאתיים ושבעים** שנים, וקיים הקב"ה מה שכתוב (בתהלים צ, טו) **'שמחנו כימות עינתנו'** ונתן להם כנגדם את **שמונה מאות וחמישים** השנים מכיבוש יהושע עד לחורבן בית ראשון (כמו שאמרו במסכת גיטין דף פח ע"א) וכמו שביאר רש"י (שם בד"ה **'עולא אמר'**, ובדברים ד, כה) החשבון, ואת **ארבע מאות ועשרים** השנים מעליית עזרא עד חורבן בית שני, שעולים הם יחדיו **אלף ומאתיים ושבעים**.

<h3>זמני השבת</h3>			<h3>לפניות והקדשות</h3>		<h3>זאלה יעמדו על הברכה</h3>	
רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	מוקד טלפוני: 03-3765444	לעילוי נשמת:		
18:09	17:34	16:22	זמין בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00	גאולה בת דינה,		
18:05	17:32	16:41	דוא"ל: contact@hayanuka.com	דוד ורות בני חנה,		
18:04	17:32	16:41	לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com	ראו דוד דרור בן רוגית,		
18:09	17:35	16:43	יד' להועיל: בנק מזרחי טפחות סניף 417 מס' חשבון: 521025	אבי אברהם בן עליזה,		
				שיינה בת מיכל.		

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים של רבנו שליט"א

"ואביו שמר את הדבר" חלק ב'

(בראשית לז, יא)

משיעור ליל ה', כ"ט בסליו, גר חמישי דחנוכה תשפ"ו, בעיר ואם בישראל אשקלון, במקהלות עם רב, רבנים ותלמידי חכמים חשובים

א

ככל שמתקרבים אנו ושבבים בתשובה ומבקשים כפרה על חטא מכירת יוסף עד שזוכים אנו לשוב על כך בתשובה שלמה, מתגבר כוחה של רחל בגילוי קדושת נפשות ישראל, ומתעורר כוחה של לאה להכניע ולבטל לכח הטומאה ושליטת העבודה זרה, ומתקרבים ומתגיירים גרים לקדושת ישראל וקיום המצוות. ולכן מלמדים חכמים שצריך להודיע ולגלות את אור האלהות לנבראים כולם וללמד לגויים את שבע מצוות בני נח בהם נצטוו, כמו שלמדו במסכת סנהדרין (בדף נו ע"א) ששבע מצוות נצטוו בהם בני נח, על הדינין, להעמיד דינים ולעשות משפט, ועל איסור ברכת השם, שני לא לקלל את ה' ב"ה חלילה וחס, ועל איסור עבודה זרה, ועל איסור גילוי עריות, שגם להם אסור לבוא בקרובים או בבהמה ומשכב זכור, ועל איסור שפיכות דמים, ועל איסור גזל, ועל איסור אכילת אבר מן החי, שלא לאכול מאבר הנתלש מן החי בעודו חי, כמו שפסק השולחן ערוך ביורה דעה (בסימן סב) בענין איסור זה, והביא החינוך (במצוה תב) שטעם איסור זה הוא בכדי שלא תכנס אכזריות באדם, שאין אכזריות בעולם גדול ממי שיחתוך אבר או בשר מבעל חיים בעודו חי לפניו ויאכלנו.

וצריכים אנו למעשה ובפועל לילך ולגלות להם מענין שבע מצוות הללו, כמובא שם במסכת סנהדרין (בדף נו ע"א) שרב הונא ורב יהודה וכולהו תלמידי דרב אמרו שעל שבע מצוות אלו בן נח נהרג, ובכלל זה הוא שמצוים אנו לכפות אותם לקיים שבע מצוות אלו, כמו שכתב הרמב"ם (בהלכות מלכים ה, י) שעל אף שאין כופין אנו על הגרות, כי משה רבנו הנחיל התורה והמצוות רק לישראל, כנאמר (בדברים לג, ד) "תורה צוה לנו מורה קהלת יעקב", וכן לכל אחד אחד האומות הרוצה מעצמו להתגייר, כנאמר (בבמדבר טו, טו) "הקהל חוקה אחת לכם ולגר הגר חוקת עולם לדורותיכם ככם כגר יהיה לפני ה'", אבל אין כן בענין שבע מצוות בני נח, שציוה משה רבנו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל המצוות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג.

ואף הם צריכים לכופ זה את זה לקיים שבע מצוות אלו, כמו שאמרו שם במסכת סנהדרין (בדף נו ע"א) שכשם שנצטוו ישראל להושיב בתי דינים בכל פלך ופלך (מדינה ומדינה) ובכל עיר ועיר, כך נצטוו בני נח להושיב בתי דינים בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר, וכתב הרמב"ם (שם בהלכות מלכים ט, י) שחייבים הם לדון בבתי דינים הללו בענין שש מצוות הנתורות שנצטוו בהם, ולהזהיר את העם לקיימם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצוות אלו יהרג בסיף, ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו. אמנם לדעת הרמב"ן (בבראשית לד, י) מה שנצטוו על הדינים הוא רק בכדי להושיב בתי דינים בכל מקום שידונו אותם בעניני ממונות כפי הדינים שנצטוו בהם ישראל, וכגון בדיני גנבה ואונאה ועושיק ושכר שכיר ודיני מקח וממכר, וכיוצא בדיני הממונות בלבד, ולא בשאר שש המצוות שנצטוו בהם. היינו שלדעת הרמב"ם צריך לכופ אותם ולגלות להם את אור האלהות בכל שבע המצוות שנצטוו בהם, שיקיימו אותם בשלמות, ולדעת הרמב"ן רק בדיני ממונות צריך לכופ אותם שישובו בתשובה, למנוע מהם נזיקין וגזל וכיוצא בעניני דיני הממונות, שלא יהיה אחד מאומות העולם שיעשה בזה חלילה וחס נגד ה' ברוך הוא.

ב

וזאת היתה מדרגת יוסף, שהיה יוסף ממהר להביא לתיקון העולם, והיה חפץ לבטל העבודה זרה ולהמשיך את אמונת וקדושת ישראל בכל העולם, ומפני כך הביא את דיבת אחיו רעה לפני יעקב כמה שראה שהיו אוכלים אבר מן החי, ועל העריות, שתולים הם עיניהם בבנות הארץ, כמו שאמרו בבראשית רבה (פד, ז), ועיקר הדבר היה במה שהוציא דבתם רעה בענין מה שאכלו אבר מן החי, וכענין שרמז בעל הטורים (בבראשית לב, ב) ש'**דבתם רעה**' עולה כמנין '**שהם אכלו באבר מן החי**' (עם הכולל), וכעין זה רמז הרוקח (שם בבראשית לז, ב) ש'**דבתם רעה**' (עם הכולל) עולה כמנין '**אלה השודים באבר מן החי**', ובזה רצה להוכיחם ולעוררם על עסק תיקון העולם וגילוי אור האלהות לנבראים כולם, מתוך שסבר כלפייהם שעל אף שקבלו עליהם כל המצוות קודם שנצטוו בהם על הר סיני, עדיין לא יצאו מגדר בני נח לכל הלכותיהם.

כי הנה ביאר הרא"ם (שם בבראשית לז, ב) שמה שראה שאכלו אבר מן החי היה זה בבהמה המפרכסת (-שחטו אותה ועדיין היא מפרכסת באבריה), שלקחו מבשרה בעודה מפרכסת והמתינו עד שתצא נפשה ואכלו הבשר בכדי להבריא, כמו שאמר רב אידי בר אבין בשם רבי יצחק בר אשיאן במסכת חולין (בדף לג ע"א) שהרוצה שיבריא חותך כזית בשר מבית שחיטתה של בהמה ומולחו יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה, אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרין בו, והוא כמו שאמר רב פפא שם בסוגיא שלא יתכן דבר שלישאל הוא מותר ולעובד כוכבים אסור, וכן נפסק ברמב"ם (שחיטה א, ב) ובטור ובשולחן ערוך (יו"ד סי' כז סעיף א), אלא שיוסף הצדיק סבר בזה כדעת רב אחא בר יעקב שם במסכת חולין (בדף לג ע"א) שאסור הדבר לבני נח שאינם מצווים על השחיטה, ומותר לישראל המצווים על השחיטה, וסבר יוסף שבני יעקב היה להם אז תורת בני נח, כי רק כאשר יקבלו ישראל התורה תתחדש להם הלכה זו שמותרת המפרכסת בשחיטה כאמור, וכמו שביארו כל זה היאר היפה תואר (שם בב"ר פד, ז) והפרשת דרכים (בדרוש א). ועיקר הדבר הוא שרצה בזה יוסף לכופ אחיו על מצוות בני נח בכדי ללמדם דעה בינה והשכל שעליהם מוטלת העבודה לפרסם ולהשריש את שבע מצוות הללו בכל העולם, ולבטל בזה את כח הטומאה ושליטת העבודה זרה, וכענין שורש כוחה וקדושתה של לאה כאמור, ובזה היה מעורר קנאתם כלפיו יותר ויותר, שלא השכילו כראוי להבין מעוצם קדושתו ונצחיות דרכו בגילוי אור האלהות בעולם.

ג

ולכן ככל שעוסקים לגלות את אור האלהות בעולם ומשיבים את כל הנבראים לה' ברוך הוא, מתוך שפונים לאומות העולם ומעוררים אותם שיקומו וילמדו ויעסקו בשבע מצוות בני נח, מתקנים בזה לעוון מכירת יוסף. וכל צער אריכות הגלות שעוברים אנו מפני חטא זה של מכירת יוסף, עומד ותלוי הוא בשבע המצוות בהם נצטוו בני נח, שמפני עוון זה נמשכים צרות ויסורים בעולם, ואילו היו שומרים העולם למצוות בני נח היה נתקן עוון זה. כי הנה כעת מלומדים ורגילים הם אומות העולם באיסור שפיכת דם, ומגבירים הם שנאתם על ישראל יותר ויותר עד שעושים נגד ציווי הבורא ברוך הוא ופורעים פרעות בישראל (ובפרט הצער והשפיכות דמים שהם עשו לפני כמה ימים באוסטרליה בשמחת החנוכה, ששפכו דם נקי באכזריות גדולה ועצומה), ואם היו מפרסמים להם משבע המצוות שנצטוו בני נח והיו משתרשים בהם מצוות אלו, והיו נזהרים באיסור אכילת אבר החי, לא היתה משתרשת בהם אכזריות זו הנמשכת מאיסור זה כאמור. ושורש הדבר נמשך מחטא מכירת יוסף, שבכל פעם שנותנים ישראל יד לאלו המדברים לשון הרע על קדושים וטהורים, בזה מתגבר כח אומות העולם ונעשים בעולם פרעות ושפיכת דם נקיים וקדושים, וכתב רבנו יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין מקומרנא בזוהר חי (ח"א דף קח ע"ב, על זוהר בראשית דף כו ע"א) שכל ההולך רכיל ומדבר סרה ולשון הרע בצדיקים וקדושי ה', ממשך הוא בזה בעולם את צד המוות, וגורם לזה שיהיו יתומים ואלמנות בעולם, ומתעוררים גזרות ודינים קשים, ומתעכבת הגאולה.

וכל מדרגת יוסף בזה נמשך ממדרגת רחל, שהיא שורש לכל קדושת נשמות ישראל כאמור. שהרי דומה היה יוסף במראיתו ליופיה של רחל כמו שאמר רשב"י בזוהר ויחי (דף רטז ע"ב), מפני שבו ועל ידו נמשכת דרכה בעולם, שהיא דרך התיקון לעולם כולו התלוי בקדושת נפשות ישראל, ולכן היתה כל אהבת וחיבת יעקב אל רחל, כנאמר (בראשית כט, יח) "ויאהב יעקב את רחל", שהיתה רחל כנפשו ממש כמובא בדברי רבנו האר"י בעץ חיים (שער לה, ב), היינו שידע כל ענינה בפנימיותה ומהותה, והתבונן והבין שבה תלוי כל עסק תיקון העולם בגילוי אור האלהות לנבראים כולם, כי היה יעקב בסוד עמוד התורה וקיום המצוות, וידע והבין שבכח מדרגתה של רחל יוצאת דרך התורה וקיום המצוות מן הכח אל הפועל, להאיר לכל הנבראים מדרך קודש זו ולגלות בזה את אור האלהות בעולם הזה ובעולמות העליונים כולם.

ועיקר הדבר נעשה בזכות עסק התורה בחצות הלילה, שמתוך עסק התורה בחצות הלילה עולה ומתעלה רחל יותר ויותר, כמו שאמר רשב"י בזוהר אמור (בדף צ ע"א) שהלומד תורה בלילה מוסיף הוא בזה כח למידת רחל, היא מדת המלכות, והוא משתתף עמה בעסק תיקונה ויחודה, ונשפע לו שפע אור העליון לרוממו ולהעלותו מעלה מעלה בכדי שיבוא מתוך כך להעלות את מידת רחל אל היחוד, עד שנעשה בבוקר יחוד גדול ועצום בין מידת יעקב למידת רחל, שנעשה יחוד ישראל סבא ותבונה הממשיכים מוחין ליחוד זעיר ונוקביה,

ומתוך שעולה ומתעלה מידת רחל והמלכות נעשה בזה גילוי לאור התורה במעלה יתרה לאין שיעור, והוא על ידי נשמות הגרים דוקא השבים מכח יחודה של מידת רחל וגילוי אור האלהות הנמשך מפני כך, וכדוגמת שמעיה ואבטליון שהיו מבני בניו של סנחריב ולימדו תורה לרבים כמובא במסכת גיטין (בדף נז ע"ב) וסנהדרין (דף צו ע"ב), וכן היו קדושים רבים בני גרים שלמדו ולימדו תורה לרבים ולדורות, וכגון רב יהודה בנו של רב שמואל בר שילת, שהוא שמסר בשם רב את המימרא 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', במסכת תענית (בדף כט ע"א), והיה הוא מבני בניו של המן הרשע שלימדו תורה בבני ברק כמו שאמרו בעין יעקב במסכת סנהדרין (שם בדף צו ע"ב), וכן הוא שם במסכת גיטין (בדף נז ע"ב), נמצא שזרע רשעים אלו נתגייירו, ובאו וגילו לבסוף את אור האלהות בעולם כולו. וכל זה הוא מכח קדושתו של יוסף שממשיך הוא בעולם את כוחה וקדושתה של רחל אמו, כי יוסף נקרא 'אברך', כנאמר בו (בראשית מא, מג) "ויקראו לפניו אברך", ודרשו זאת בספרי (דברים א) ובבראשית רבה (ג, צ). שהיה יוסף 'אב בחכמה ורך בשנים', ומה שהיה 'אב בחכמה' הוא שהיתה לו את מעלת החכמה שבקדושה שהיא שורש קדושת נשמות ישראל הנמשכים מצד מידת רחל כאמור, וכענין הנאמר במשלי (יא, ל) "לוקח נפשות חכם", שעל ידו עולה ומתעלה מידת רחל לאור היחוד ומתבררים ועולים ניצוצות הקודש ממקום שְׁבִיִּים אל שורשם ומקורם שבקדושה, ומתגיירים גרים רבים וְשְׁבִיִּים לקדושת ישראל.

כי עיקר מה שנכנס הגר תחת כנפי השכינה הוא כאשר מתגיייר בכדי להכנס בקדושת ישראל ומקבל על עצמו את עול המצוות ודרך התורה באמת, ודבר זה נמשך ובא מענין 'לוקח נפשות חכם', וכפי שמוכרח הגר צדק לקבל גרותו מחכם ואינו יכול לבוא לזה בכח עצמו, כמו שדרש רבי יהודה במסכת יבמות (בדף מז ע"א) מה שנצטוו הדיינים (בדברים א, יז) "ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו", שגר שנתגיייר בבין דין היה זה גר, ואם נתגיייר בינו לבין עצמו אינו גר, היינו שבא גר זה לפני בית דין מתוך שחפץ הוא להכנס בקדושת ישראל ולקבל על עצמו את עול המצוות ודרך התורה, וקמו שכתבו התוספות שם במסכת יבמות (בדף מה ע"ב ד"ה 'מי') והרא"ש (יבמות פ"ד ס"ל לא) שמה שהצריכה בזה התורה שלושה הוא בעבור קבלת עול המצוות, מה שאין כן בטבילה שזי שתהיה בפני אחד, אלא שלכתיבה צריך שיראו זאת שני עדים כמו שאמרו שם במסכת יבמות (בדף מז ע"ב), ורבנו פרץ בתוספותיו שם (בדף מז ע"ב ד"ה 'גר') כתב שמה שצריך שני עדים בשעת הטבילה מעכב הוא בעד הגירות, ומחדש ומוסיף עוד, שאם לא קיבל הגר את עול המצוות בפני שלושה, צריך הוא שהיה שלושה על גביו בעת הטבילה, ומעכב הדבר בעד גירותו.

וכיום מצוי מאד ורואים אנו רבים הבאים להתגיייר שלא לשם קדושת ישראל ואהבת ה' ברוך הוא, אלא לשם אישות, ושם במסכת יבמות (בדף כד ע"ב) אמרו שבאופן זה עולה הגרות רק בדיעבד, ושצריך להשתדל שלא לקבלו לגרות, וכן דעת הריטב"א (שם בדף כד ע"ב ד"ה 'הלכה') והנימוקי יוסף (בדף ה' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה 'ואם כנס') שעולה לו הגרות בדיעבד, שחזקה הוא שאחר שנתגיייר וקיבל על עצמו את עול המצוות, מתוך שנדחק בעול המצוות קיבל הוא זאת על עצמו. ומה שזהו גרות רק בדיעבד הוא מפני שבא לזה מתוך אהבה זרה, ולא מתוך שנתעוררה בקרבו אהבת ה' ברוך הוא, שבזה אין הדבר כגלגלות ענין הגרות שמהותה הוא שחפץ הגר להיות כל כולו בקדושה ולבוא לגלות אות אור האלהות, שלכן הוא 'גר צדק', ואינו 'גר תושב' בלבד שהוא כאשר מקבל הגר על עצמו רק את מלכות ישראל ושבע המצוות שנצטוו בהם בני נח. אבל כאשר יתעורר כוחו של יוסף להמשיך את קדושת רחל אמו, שורש קדושת נשמות ישראל, יתגייירו גרים באמת ולשם גילוי אור האלהות, ותתבטל הגלות וכל הצרות הבאות מחמתה, כי יעלה ויתעלה כבוד ה' ברוך הוא בעולם לעילא ולעילא ויתמתקו הדינים הקשים והגזרות הרעות מהעולם.

המשך יבוא בשבוע הבא אם ירצה ה'

כמובא בדברי רבנו האר"י שם בעין חיים (שער לה, ב) ובשער הכוונות (דרושי התפילין ה), שהוא בסוד יחוד דרך התורה וקיום המצוות, שנמשך בזה הכח והדרך לנבראים כולם לגלות את אור האלהות בעולם כולו, מתוך שנמשכים הרהורי תשובה לנבראים כולם, ומתעוררים בהם דעת ומוחין לשוב אל השי"ת ולגלות את אור אלהותו.

ובזה מתגיירים גרים רבים, שמתוך הארת היחוד שבין מידת יעקב למידת רחל מתבררים ניצוצות הקדושה בעולם כולו, ומתגיירים גרים ושבים הם אל שורשם ומקורם בקדושה. והוא מה שנעשה בזמן מרדכי היהודי ואסתר המלכה, שבכל אשר פעלו וגילו את אור האלהות בעולם המשיכו את היחוד בין מידת יעקב למידת רחל בתוקף וכח גדול, ועוררו הרהורי תשובה בעולם כולו ונתבררו ניצוצות קודש רבים שהיו שבויים במעמקי הסטרא אחרא, ונתגייירו גרים רבים ושבו לה' ברוך הוא בתשובה שלמה. כי בכדי שתצמח לישראל קרן פדות והצלה מעצת המן ואחשוורוש צריכים היו מרדכי ואסתר לגלות את ניצוצות קדושה שהיו שבויים בתוך ליבו של אחשוורוש, שיתעוררו בקרבו ויטו ליבו להצלת ישראל.

שהרי אחשוורוש רשע גדול היה, כנאמר (אסתר א, א) "ויהי בימי אחשוורוש הוא אחשוורוש", ודרשו זאת במסכת מגילה (דף יא ע"א) הוא אחשוורוש ברשעו מתחילתו ועד סופו, שאותו אחשוורוש שנתן לבסוף את מרדכי על בית המן, הוא אחשוורוש הרשע שרצה בתחילה לאבד את ישראל. וביאר הדעת סופר (דרוש לפורים) שלכן אמרו במשנה מגילה (א, ב) שהקורא את המגילה למפרע לא יצא בכדי שלא נטעה מתוך כך לומר שהיה אחשוורוש הגון וצדיק ורק נטה אחר עצת המן, שהרי בסופה של המגילה נכתב מענין מה שגידל אחשוורוש את מרדכי וכל הענין, ומאמצעה עד תחילתה נכתב בה ממה שיעץ עם המן על ישראל וכל הענין, וכאשר יקרא אדם את המגילה מסופה לתחילתה, יכול הוא לטעות ולסבור בדעתו שלא היה אחשוורוש רשע אלא שנתגלגלו כך הדברים בעצת המן, ולכן לא יצא בזה ידי חובת קריאת נס המגילה, אלא מוכרח הוא לקרוא המגילה כסדרה מתחילתה ועד סופה, בכדי שיקבע בליבו רשעות אחשוורוש, שהוא אחשוורוש ברשעו מתחילתו ועוד סופו, שהיה אחשוורוש רשע כהמן ואף היה חפץ לבטל ולהשמיד את ישראל יותר מהמן, וכמו שאמר רבי אבא במסכת מגילה (בדף יד ע"א) שאחשוורוש נמשל לאחד שהיה לו תל (-גבעה קטנה) בתוך שדהו, והמן נמשל לאחד שהיה לו חריץ (-בור קטן) בתוך שדהו, שכאשר אומר בעל החריץ לבעל התל מכור לי תילך בכדי למלאות החריץ, משיב לו בעל התל טול אותה בחנם, והלואי, היינו שהיו מזימות ותחבולות אחשוורוש כנגד ישראל גדולות משל המן, אלא שהיה חושש על מלכותו וכסאו יותר מכל, עד שבא המן ויעץ לו כיצד להשמידם ותתקיים מלכותו, ושמה בזה מאד.

ומה שסיבב הקב"ה שנתהפכה דעת אחשוורוש לטובת והצלת ישראל היה זה מכח קדושתה של אסתר שבה לביתו, שבזה היו ניצוצות הקודש המחיים ומקיימים למלכות אחשוורוש נכנעים ומתבטלים כלפי עוצם קדושתה, עד שפעלה בו באחשוורוש כענין "חיל בלע ויקיאנו" (איוב כ, טו), שנכנעה מלכותו מפניה מתוך שנתעוררו ניצוצות קודש הללו שהיו שבויים בקרב מלכותו לשוב אל שורשם ומקורם, ומתוך כך נתגייירו גרים רבים, כנאמר אז (אסתר ה, יז) "ורבים מעמי הארץ מתיידיים". וכל זה הוא בסוד עליית מידת המלכות שמצד רחל ליחודה עם מידת יעקב, שכאשר עולה ומתעלה רחל ומאירה באור היחוד, מתגלה אור האלהות בעולם כולו, ובזה נכנע כח הטומאה ושליטת העבודה זרה, ומתבררים ניצוצות הקדושה השבויים בקרב הסטרא אחרא וְשְׁבִיִּים הם אל ה' ברוך הוא ותורתו וקיום מצוותיו, שמתעוררים רבים מאומות העולם לקיים את שבע המצוות בהם נצטוו בני נח, ואף מתגיירים גרים רבים ומקבלים על עצמם כל מצוות היהדות.

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות
שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

תוכחה

- א. רבנו הזכיר שלא כל אדם יכול וראוי הוא להוכיח, וכמובא בגמרא (ערכין טז: בגירסת העין יעקב) שאמר רבי טרפון שְׁתַּמָּה הוא אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח, כי אדם שיש לו נגיעה בדבר, שאינו מוכיח רק לשם שמים אלא גם בכדי לקנטר את חברו ולהתגרות עימו, לא יקבל ממנו חברו את תוכחתו, ואין זו תוכחה, אלא צריך האדם להיות נקי בדבר, שתהיה כל מטרתו לשם שמים ולא ממניעים של שנאה או קנאה וכיוצא בזה.
- ב. רבנו הזכיר שבדורנו אין נכון להוכיח בצעקות וגערות לעיני רבים, כי הנסיון מורה שגורם הדבר את ההפך, אלא צריך להוכיח בדרכי נועם ובצורה יפה, להסביר הדברים בטוב טעם ולשכנע את האדם.

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

פניני דרך

יסודות ואבני דרך
מתורת מו"ר שליט"א

האם מותר לרכוב על אופניים בשבת?

תפילה נוראה מהבעל שם טוב

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם. הַתְּפִלָּל אֲתָה
 בְּעַד בְּנֵיךָ, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ
 זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה 'הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְתַפְּלֵל', כִּי אֲתָה רַחֲמָנוּ,
 וְאֲתָה צְדִיק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "צְדִיק
 יִבְרַךְ דַּרְכּוֹ וְחִסֵּיד בְּכָל מַעֲשָׂיו",
 וְנֶאֱמַר "אִם יֵשׁ עָלָיו מְלֶאכֶת מְלִיץ"
 הֲרֵי טוֹב, וְאִם לֹא, צְרִיךְ לְהִיטֵל
 מְלִיץ "אֶחָד מִנֵּי אֶלְף", הַקְדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא 'אֶחָד מִנֵּי אֶלְף'
 מִן הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר "אֶלְף חֻכְמָה,
 בִּינָה". אָמֵן וְאָמֵן.

רבנו הזכיר מה שכתב רבנו יוסף חיים בשאלות ותשובות רב פעלים חלק א' אורח חיים סימן כ"ה שאין שום איסור ברכיבה על אופניים בשבת במקום שיש עירוב, ומכל מקום נהגו ישראל להחמיר בזה אף במקום שיש עירוב, וכמו שהעיד הכף החיים בסימן ת"ד אות ח'. והזכיר רבנו שאין זה דומה למה שאמרו חז"ל במסכת שבת דף י"ט עמוד א' שאין לנסוע בספינה בשבת, שהרי נחלקו הראשונים בטעם הדבר, שלדעת הרמב"ם בהלכות שבת פרק ל' הלכה י"ג, והרא"ש בשבת פרק א' סימן ל"ח, טעם הדבר הוא מפני שהנסיעה בספינה יש בה טורח וקושי וצער ויכולה היא להביא לכדי בלבול וקיא, אבל באופניים כיום מצוי זאת כל כך, אלא רק ברכיבה ממושכת מאד, וכולי האי ואולי. ומכל מקום יש להחמיר בזה משום עובדין דחול, וכמו שכתב חתנו של המהר"ם שיק בשאלות ותשובות שאלת יעקב חלק א' סימן מ"ה שיש בזה משום עובדין דחול, ונכון לחוש לדבריו ולהחמיר בזה מאחר וכך התפשט המנהג בכל תפוצות ישראל החרדים לדבר ה', וכבר מבואר בפסחים דף נ' עמוד ב', ובשולחן ערוך יורה דעה סימן ר"ד סעיף א', שדברים שנהגו בהם איסור ויש בהם חשש, אי אתה רשאי להתירן.

האם מותר להדביק סימניה בספר בשבת?

רבנו הזכיר שאין איסור מלאכת תופר בהדבקת סימניה לספר, כיוון שהסימניה מיועדת להסרה ומעבירים אותה מדף לדף לפי סדר הלימוד, וכבר פסק מרן השולחן ערוך בסימן שי"ד סעיף י' שמותר להתיר דף שמדביקים אותו בתנור בטיט, כיוון שאינו עשוי לקיום, ואף ששם מדובר בדין בניה וסתירה, מכל מקום המגן אברהם בסימן ש"מ סעיף קטן י"ח כתב ללמוד מזה גם לדין הדבקה שאינה של קיימא שאין בזה משום מלאכת תופר, וזה אפילו לדעת הרמ"א בסימן שי"ז סעיף ג' שחשש לדברי המחמירים בתפירה שאינה של קיימא, וכתב שלא יעשה כן בפני עם הארץ, שמכל מקום בהדבקה יודה גם הוא לדברי המגן אברהם שכל שאינה של קיימא אין לאסור, וכמבואר בתהילה לדוד בסימן ש"מ סעיף קטן ו' וסעיף קטן י"ב.

ומכל מקום אדם הנוהג ללמוד בספר אחת לכמה ימים ומכין את הסימניה לאמצע השבוע, יש להחמיר בזה מצד מכין מקודש לחול, שמכין הוא עצמו לפתוח וללמוד במקום זה, והרי זה דומה למה שכתב רבי יהודה החסיד בספר חסידים סימן רס"ו שלא יאמר אדם אישן בשבת בכדי שיהיה לי כוח ללמוד לאחר השבת, משום מכין משבת לחול, וכן פסקו החיי אדם בחלק ב' כלל ז' אות י', ובערוך השולחן סימן ר"צ סעיף א', והוא הדין לאדם המכין הסימניה לימות החול. אבל אם נוהג הוא לפתוח לפעמים הספר גם שלא בזמני הלימוד, אין בזה משום מכין מקודש לחול, מאחר ואפשר שהוא ישתמש עם הסימניה גם בשבת עצמה, והכל לפי מנהגו של האדם.

סיפור לשולחן שבת

הוא גורם לגירוי העור מאד, שמוכרח האדם לגרד בגופו להעביר הגירוי, וכך היו המצריים מתגרדים ומגרדים כל היום בכל גופם, אבל ישנם מקומות בגב שקשה לאדם לגרד בהם בעצמו, וצריך הוא לבקש מאחר שיגרד עבורו, אולם במצרים היה הדבר בלתי אפשרי, שהרי גם האחר צריך לגרד לעצמו, ולכן היו מגרדים המצריים ביד אחת לעצמם ובשניה לחברם, וכך היו מתגרדים כולם במעגלים ארוכים כבשרשרת ארוכה זה עם זה, ולכן התביישו לעמוד כך לפני משה. וסיפר רבנו החפץ חיים, שכאשר התבונן בעיני רוחו במחזה זה, לא יכול היה לעצור הצחוק שפרץ לו בראותו כך...

מעשה נפלא סיפר פעם רבנו הגאון הינוקא שליט"א מרבנו החפץ חיים זיע"א, שלעת זקנותו ישב פעם על מיטתו לביל שבת קודש מעט אחר חצות הלילה ולמד בפרשת וארא בקול ובנעימות גדולה, ועבר תלמידו משמשו על יד ביתו ושמע אותו לומד כאשר אחר לימוד כל מכה ומכה היה רבנו החפץ חיים מתפעל בקולות התפעלות גדולה, ובבואו לנאמר במכת שחין "ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה מפני השחין", צחק בקול גדול באופן שלא היה רגיל כך רבנו החפץ חיים מעולם, וכשראה אותו רבנו החפץ חיים ביאר לו הפסוק כרואה הדבר בעיניו, שהנה היה השחין פורח בכל גופם של המצריים,